

HUKUK ALANINDA İNKILAPLAR

Anayasa: Bir devletin rejimini, işleyişini, kişi hak ve hürriyetlerini ortaya koyan temel kanundur.
Anayasalarımız sırasıyla; 1921,1924, 1961, 1982

TEŞKİLAT-I ESASİYE KANUNU (20 OCAK 1921)

- **İnönü Zaferi'nden sonra** hazırlanarak yürürlüğe konmuştur.
- Savaşın zor şartları altında hazırlanmış olmasından dolayı **olağanüstü özellikler taşıyan bir anayasadır.**
- Başlıca maddeleri şu şekilde sıralanabilir;
- ✓ **Egemenlik, kayıtsız şartsız milletindir.** Yani **bütün güçlerin kaynağı millettir (TBMM'dir.).**
- ✓ **Yasama, yürütme, yargı yetkileri TBMM'ye aittir. Güçler birliği ilkesi** esas alınmıştır.
- ✓ **Meclis başkanı aynı zamanda hükümetin de başkanıdır (Meclis Hükümeti Sistemi).**
- ❖ **Tek meclis ve meclisin üstünlüğü** ilkeleri kabul edilmiştir. **Laik bir anayasa özelliği taşımaz.**
- ❖ Cumhuriyetin ilanından sonra 1921 Anayasası yetersiz kalmış, bu nedenle **1924 Anayasası'nın** hazırlanması zorunlu hale gelmiştir.

1921, 1924, 1961 ve 1982 Anayasalarının Ortak Özellikleri

- **Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.**
- **Bütün güçlerin kaynağı millettir.**
- Cumhuriyet rejiminin ve temel niteliklerinin değiştirilemez olmasıdır.

Zeki DOĞAN
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

1924 ANAYASASI (20 NİSAN 1924)

- **Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir** (ilk kez).
- Devletin dini **İslam**, dili **Türkçe**, başkenti **Ankara**'dır.
- Bütün güçlerin kaynağı millettir, **egemenlik hakkı millete aittir.**
- 1924 Anayasası'nda da **ulusal egemenlik, güçler birliği, tek meclis ve meclisin üstünlüğü** ilkeleri 1921 Anayasası'nda olduğu gibi devam etmiş hatta daha da geliştirilmiştir (Kabine Sistemi'ne geçilmiştir.).
- ✓ **1928'de** Anayasa'dan "**Devletin dini İslam'dır**" **ibaresi çıkarılmıştır.** Böylece **laiklik ilkesi** benimsenmiştir
- ✓ **1924 Anayasası en uzun süre yürürlükte kalan anayasadır.**
- ✓ 1924 Anayasası, **en fazla değişikliğe uğrayan** anayasadır.

- ❖ **Patrikhane'nin evlendirme, boşanma gibi bir takım dünyevi yetkileri de elinden alınmıştır.** Sadece bir dini kurum olarak kalması sağlanmıştır (Azınlıkların haklarını koruma yetkileri sona erdi.).
- ❖ Türk Medeni Kanunu, **akla dayanan hukuk kurallarını getirmekle laiklik;** kadınları erkeklerle eşit duruma getirmesi yönüyle **halkçılık;** eski kurumları yıkması yönüyle de **inkılâpçılık** ilkesiyle yakından ilgilidir.

MEDENİ KANUNUN KABULÜ (17 ŞUBAT 1926)

Hukuk İnkılabı Yapılmasının Nedenleri

- ✓ Osmanlı Devleti'nde **hukuk birliğinin olmaması**
- ✓ Osmanlı **hukuk sisteminin din esaslarına göre düzenlenmiş olması** ve **laik yönetim anlayışıyla bağdaşmaması**
- ✓ **Kadın – erkek eşitliğinin tam olarak sağlanmak istenmesi**
- ✓ **Milli birlik ve bütünleşmeyi hızlandırma düşüncesi**
- Yenilikler yapılırken kanunların Batı'dan alınmasının nedenleri; savaştan yeni çıkmış toplumda bu kanunları hazırlayabilecek **yeterli kadronun olmayışı** ve hukuk kurallarının **hazırlanmasının uzun zaman almasıdır.**
- **17 Şubat 1926'da, İsviçre Medeni Kanunu** örnek alınarak **Türk Medeni Kanunu** kabul edildi.
- İsviçre Medeni Kanunu'nun örnek alınmasının nedenleri; Bu alandaki **en son kanun olması, sade olması, sorunlara pratik yollardan çözüm getirmesi, kadın ve erkek eşitliğine önem vermesi, laik ve demokratik olmasıdır**
- Osmanlı Devleti'nde bu alanda hazırlanan Mecelle dini kurallara göre hazırlanmıştı. **Çağın koşullarına ve toplumun ihtiyaçlarına cevap vermekten uzaktı.** Medeni Kanun ile;
 - **Tek eşli evlilik ve resmi nikâh zorunluluğu** getirildi.
 - Kadına da **boşanma hakkı** tanındı.
 - Kadınlara **mirasta eşitlik ve mahkemede şahitlik hakları** tanındı.
 - Kadınlara **istediği mesleği seçme ve çalışma hakları** sağlandı.
 - Ayrıca **hukuk birliği** sağlanmıştır.
 - ❖ Bu haklarla Türk kadını **ekonomik ve sosyal haklar yönünden** toplum içerisinde layık olduğu yeri almıştır.
 - ❖ Medeni Kanun'un kabulü ile **ümme toplumu** anlayışından **ulus toplumu** anlayışına geçilmiştir.